

§35

Yttrande remiss Vattenmyndigheternas samråd 2017-2018 (MBN 2018/257)

Beslut

Miljö- och byggnämnden beslutar att yttra sig över remissen för Vattenmyndigheternas samråd enligt bifogad bilaga samt till kommunstyrelsens arbetsutskott skicka med synpunkter enligt nedan

Yrkanden

Kent Thorstensson (M) yrkar att nämnden beslutar att omarbete punkt 9 i bilagan till yttrande.

Beslutsordning

Ordföranden finner att nämnden beslutar enligt förvaltningens förslag till yttrande.

Reservationer

Kent Thorstensson (M) och Kenneth Holgersson (KD) reserverar sig mot beslutet till förmån för Kents yrkande.

Paragrafen justeras omedelbart.

Sammanfattning

Genom ett tillägg i EU:s vattendirektiv ska 12 nya miljö- och hälsofarliga ämnen, biotillgängliga halter av koppar och zink i ytvatten samt PFAS i grundvatten inarbetas i förvaltningsplan, miljökvalitetsnormer och åtgärdsprogram för förvaltningscykeln 2018-2021. Tillägget till åtgärdsprogram och miljökvalitetsnormer för dessa tillkommande ämnen är nu ute på samråd med möjlighet för bl.a. kommunerna att yttra sig senast 30 april 2018 till Vattenmyndigheten för Västerhavets förvaltningsdistrikt.

Förberedelsearbetet för nästa förvaltningscykel 2021-2027 startar nu och Vattenmyndigheten har skickat ut arbetsprogram med tidplan och översikt över väsentliga frågor på samråd med möjlighet för bl.a. kommunerna att yttra sig senast 30 april 2018 till Vattenmyndigheten med synpunkter till ledning för hur man vill att nästa cykels vattenförvaltningsarbete ska bedrivas.

Samhällsbyggnadsnämnden, miljö och byggnämnden samt Teknisk servicenämnd har fått Vattenmyndighetens samråd på remiss för yttrande till kommunstyrelsens arbetsutskott.

Förslag till yttrande över de båda samråden har sammanställts i en bilaga som bifogas tjänsteskrivelsen.

Vatten är vårt viktigaste livsmedel och en förutsättning för fungerande ekosystem som är grunden till många samhällsviktiga ekosystemtjänster. Utan vatten av tillräcklig kvalitet och kvantitet kan samhället inte bygga social och ekonomisk välfärd. Det finns många utmaningar att tackla för att uppnå och bibehålla god vattenstatus, bl.a. miljögifter, försurning, skydd av vattentäcker och vattenskyddsområden, förändrade grundvattennivåer, vandringshinder för fisk och andra vattenlevande organismer, invasiva arter, klorid i grundvatten, för stort vattenuttag, klimatförändringar m.m.

Vattenförvaltningens miljökvalitetsnormer, förvaltningsplan och åtgärdsprogram grundar sig på EU:s ramdirektiv för vatten som syftar till att värna ett naturligt växt- och djurliv i vatten samt att säkerställa tillgången till rent dricksvatten. De har också betydelse för att uppfylla Sveriges miljökvalitetsmål. Myndigheter och kommuner ansvarar enligt miljöbalken för att miljökvalitetsnormerna följs.

Vattenförvaltningen bedrivs i 6 åriga cykler med förvaltningsplan och åtgärder som ska uppfyllas. Nu pågår förvaltningscykel 2016-2021. Senast år 2027 ska alla vatten ha uppnått miljökvalitetsnormerna god ekologisk, kemisk och kvantitativ status. I Lidköpings kommuns miljöplan är målet att kommunens vattenområden ska uppnå god kemisk och ekologisk status till år 2025. Kommunala styrdokument med betydelse för vattenförvaltningen är bl.a. Miljöplanen för Lidköpings kommun, Lidköpings kommuns Naturvårdprogram samt styrdokument under framtagande t ex kommunens nya översiktsplan och Vattenplan med strategier för dricksvatten, vatten och avlopp, dagvatten, tillsyn, åtgärdsplan m.m. Utbyggnad av kommunalt anslutna vatten och avloppsnät på landsbygden och nytt planerat reningsverk kommer att bidra till måluppfyllelsen.

Samhällsbyggnad bedriver tillsynsarbete bl.a. med utgångspunkt från Vattenmyndighetens åtgärdsprogram. Prövning och fysisk planering ska också medverka till att miljökvalitetsnormerna för vatten uppnås. Flera pågående projekt inom lokala naturvårdssatsningar (LONA) kommer att höja kunskapsläget och visa på behov av åtgärder kring fauna och vandringshinder i kommunens vattendrag och sandstränder kring Väneren.

Lidköpings kommuns vattendrag och sjöar uppnår idag inte god ekologisk status bl.a. på grund av för högt läckage av kväve och fosfor samt vandringshinder i vattendragen. Flera vattenförekomster uppfyller god kemisk status, dock inte alla beroende av för höga halter av

bekämpningsmedel och ämnen i brandsläckningsprodukter, flamskyddsmedel m.m. För flertalet av kommunens mindre vattendrag är den kemiska statusen okänd på grund av att halterna inte mätts.

Nuvarande status visar att takten i åtgärdsarbetet behöver öka om Sverige nationellt ska nå upp till miljökvalitetsnormen år 2027 respektive kommunens lokala mål år 2025. Styrdokumentens viljeinriktningar och åtgärdsförslag behöver nu förverkligas i konkreta åtgärder, tillsynsarbetet utvidgas jämfört med dagens nivå och takten i arbetet påskyndas om kommunen ska nå målet. Här finns möjlighet att sätta fokus på vattenförvaltningsarbetet genom medelsfördelning i budgetprocessen för att påskynda arbetet. För att få en samlad bild över vilka resurser som behöver tillföras för att nå miljökvalitetsnormerna behöver berörda förvaltningar och enheter sätta sig tillsammans och se över behovet av åtgärder och resurser.

Expedieras till

Kommunstyrelsens arbetsutskott

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse Yttrande remiss Vattenmyndigheternas samråd 2017-2018
- Yttrande_bilaga_Tjänsteskrivelse_MBN
- KSAU § 261, 2017-11-29 - Remiss - Vattenmyndigheternas samråd kring "Arbetsprogram med tidtabell och Översikt över väsentliga frågor"
- Missiv Vattenmyndigheternas samråd
- Förslag till åtgärdsprogram 2018-2021 för nya prioriterade ämnen i ytvatten och PFAS i grundvatten för Sveriges fem vatten distrikt - Samrådshandling
- Bilagor A-E till Förslag till åtgärdsprogram 2018-2021 för nya prioriterade ämnen i ytvatten och PFAS i grundvatten för Sveriges fem vattendistrikt - Samrådshandling
- Underlagsrapport till reviderade miljökvalitetsnormer med avseende på koppar och zink 2018-2021 för Sverige fem vattendistrikt på modellerad biotillgängliga halter - samrådshandling
- Förslag till reviderade föreskrifter om miljökvalitetsnormer
- Samrådsdokument Arbetsprogram med tidtabell och Översikt över väsentliga frågor

Handläggare: Marianne Magnusson, Lennart Lindelöf

Bilaga till Yttrande remiss Vattenmyndigheternas samråd 2017-2018

Yttrande över förslag till åtgärdsprogram 2018-2021 för nya prioriterade ämnen i ytvatten och PFAS i grundvatten

Miljö- och byggnämnden stödjer de förändringar som föreslås gällande reviderade miljö kvalitetsnormer på koppar och zink 2018-2021 för Sverige baserade på modellerade biotillgängliga halter samt ändring i Länsstyrelsen i Västra Götalands läns (Vattenmyndigheten i Västerhavets vattendistrikt) föreskrifter (14 FS 2016:58) om kvalitetskrav för vattenförekomster i Västerhavets vattendistrikt.

Miljö- och byggnämnden stödjer till huvudsaklig del förslag till åtgärdsprogram 2018-2021 för nya prioriterade ämnen i ytvatten och PFAS i grundvatten för Sveriges fem vattendistrikt. Vi stödjer däremot inte det nya åtgärdsförslaget där kommunerna ska verka för att minska utsläppen av dioxiner och dioxinlika föreningar från småskalig förbränning. Vi stödjer givetvis en minskning av utsläpp av dioxiner och dioxinlika föreningar men åtgärdsförslaget bör motiveras bättre samt få tydligare och genomförbara åtgärdsförslag. I motiveringen framgår det att utsläppen ska minska men regleringen, bland annat genom ekodesign-krav, innebär inga krav på utsläppen av dioxiner/dioxinlika föreningar till luft. Utformningen av kraven på småskalig förbränning bör läggas på EU-nivå och/eller nationell nivå för att få tydliga krav på utsläpp av dioxiner/dioxinlika föreningar till luft. För att få ner halterna i luften hos oss är det viktigt att hela Europa minskar på sina utsläpp av dioxiner/dioxinlika föreningar. Miljö kvalitetsnormen som föreslås gäller endast vatten och det är förmodligen svårt att med dessa begränsa utsläppen till luft. I åtgärdsprogrammets genomförande för delen dioxin finns det förslag på åtgärder som helt eller delvis saknar lagligt stöd att genomföra. Det är tydligt reglerat i plan- och bygglagen (PBL) vad som får regleras med planbestämmelser i detaljplan (se PBL kapitel 4). Småskalig fastbränsleledning kräver inte bygglov

utan är bara anmälningspliktig och där finns inte möjlighet att säga nej till exempelvis en braskamin. I lokala föreskrifter om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd kan småskalig eldning med vissa bränslen samt trädgårdsavfall bara förbjudas tillfälligt. Miljöbalken medger inte heller någon reglering av småskalig fastbränsleeldning annat än vid störning eller risk för människors hälsa.

Dessutom är det av vikt att olika centrala myndigheters rekommendationer inte är motstridiga. På krisinformation från svenska myndigheter (krisinformation.se), rekommenderas en extra värmekälla vid värme- eller elavbrott som krisberedskap.

Yttrande över arbetsprogram med tidtabell och Översikt över väsentliga frågor för Västerhavets vattendistrikt

Nedan följer svar på frågeställningarna från varje kapitel i samrådshandlingen.

Var med och påverka!

1. Saknas någon information för att du eller din organisation ska kunna föra fram synpunkter? Vad i sådana fall?

En enklare sammanfattning av det framtagna materialet skulle underlätta överblicken, vilket i sin tur skulle förenkla framtagandet av synpunkter.

2. Vilka samhällssektorer och vilka målgrupper tycker du eller din organisation är viktigast för vattenmyndigheterna att möta? Motivera gärna svaret.

De föreslagna sektorerna (avloppsrening, vattenförsörjning, lantbruk, skogsbruk, vattenkraft, samhällsplanering och infrastruktur samt miljöskydd) är mycket viktiga för kommande arbete. Det är tydligt att lantbruk är en av de viktigaste sektorerna för att påverka framtida ekologisk och kemisk status i våra vatten i Lidköpings kommun. Dessutom är dricksvattenförsörjning och avloppsrening mycket viktiga frågor för framtiden. Flera av sektorerna samverkar/påverkar varandra vilket kräver ett helhetstänk för vattenfrågorna.

3. Hur kan vi utveckla samverkansformerna ytterligare? Motivera gärna svaret.

Skapa operativa projektgrupper, inom vattenråden, med uppdrag att prioritera och genomföra åtgärder inom de olika avrinningsområdena/delavrinningsområdena.

De flesta av de angivna samhällsfaktorerna omfattas av kommunens miljötillsyn, men ju mindre verksamhet desto viktigare att informationsmaterial är tillgängligt och applicerbart samt lätt att hitta för verksamhetsutövaren. Större verksamheter har ofta bättre resurser för att kunna hantera miljörelaterade frågor och arbeta med åtgärdsprogram. Representationen i vattenråden bör även ha med tjänstemän med olika sakområdeskunskaper, bland annat miljö, natur och planering. Viktigt med kunskap om vatten samt detaljkunskap om området.

Vattenmyndigheten bör bli mer synlig gentemot de delar inom planering, bygglov och miljö vilka påverkas av reglerna gällande miljö kvalitetsnormer.

Prioriteringar för vattenarbetet

4. Vilka vattenförekomster tycker du eller din organisation att vi ska prioritera för att uppnå god status eller potential till 2027? Ge gärna exempel med geografisk koppling. Prioriteringen behöver göras inom de juridiska förutsättningar som finns idag.

Lidan och dess biflöden inkl Flian, Öredalsån samt Väner-n-vikar som inte uppfyller miljö kvalitetsnormerna (finns stöd i Miljöplan och Naturvårdsprogrammet).

5. Vilken prioriteringsgrund är allra viktigast för dig eller din organisation? Motivera gärna svaret.

Den viktigaste prioriteringsgrunden är dricksvatten eftersom det har en direkt påverkan på samhället i stort. Åtgärder som ger ett bättre råvatten (både i berörd vattenförekomst och tillrinnande vattenförekomster) för dricksvattenproduktionen ger ofta positiva effekter som gör att man får mycket av de andra prioriteringarna på köpet.

Det är nu nästa åtgärdsprogram förbereds!

6. Hur vill du eller din organisation att nästa åtgärdsprogram ska vara när det gäller åtgärder riktade till länsstyrelser respektive kommuner? Bara regionalt anpassat, lika i hela landet eller något däremellan? Motivera gärna!

Vårt önskemål är något däremellan. Likalydande åtgärder är bra i ett större, grovskaligt perspektiv. När arbetet går framåt och mer lokal/regional kunskap byggs upp ökar behovet av regionalt/lokalt anpassade åtgärder. Om vattenmyndigheterna kan prioritera vissa åtgärder är det ju bra eftersom myndigheterna då kan satsa sina resurser på att få till åtgärder där de gör mest nytta.

7. Hur vill du eller din organisation att underlaget till nästa åtgärdsprogram ska vara när det gäller åtgärdsförslag i VISS? Välmotiverade möjliga åtgärdsförslag per vattenförekomst i VISS eller mer schablonmässiga beräkningar som ger utrymme för mer lokal åtgärdsplanering? Motivera gärna!

Det beror helt och hållet på vilken kvalitet underlaget för bedömningarna har. Vid hög kvalitet på underlaget är det bra om åtgärdsförslagen är konkreta och pekar på var de gör störst nytta. Finns det brister i underlaget är schablonmässiga beräkningar/bedömningar bättre.

8. Har du eller din organisation förslag på nya typer av åtgärder och vilka som behöver genomföra dem?

Nej, fokus bör ligga på att utföra de åtgärder som föreslås.

Effektiva åtgärder inom jordbruket

9. Vilka ytterligare incitament och styrmedel anser du eller din organisation behövs för att nödvändiga åtgärder inom jordbrukssektorn ska kunna genomföras i tid? Ge exempel.

Jordbruket är tydligt reglerat kring spridning av bekämpningsmedel och gödsel samt näringsläckage idag. Trots detta uppfylls inte miljökvalitetsnormerna vilket visar på behovet av åtgärder för att komma till rätta med näringsläckage och spridningen av bekämpningsmedel och deras nedbrytningsprodukter. Riktad tillsyn och andra krav med fokus på växt näringsbalanser och minskad risk för spridning av bekämpningsmedel och dess nedbrytningsprodukter kan vara bra incitament, även bra med påtryckning från exempelvis Jordbruksverket eller Länsstyrelsen för att möjliggöra för tillsynsmyndigheten att avsätta resurser till ändamålet.

Anläggande och restaurering av våtmarker eller andra vattenanknutna åtgärder är ofta komplexa projekt som kräver kunskap om ekologi, tillstånd/anmälan enligt miljöbalken (vattenverksamhet, strandskydd med mera), omprövningar av markavvattningsföretag, miljökonsekvensbedömningar, projektledning m.m. Regelverket är så komplicerat att det är risk för att våtmarksprojekt eller andra åtgärder inte blir av även om intresset och viljan finns. En översyn och framtagande av en förenklad process till förmån för miljönytta vore önskvärt. Dessutom vore det bra om det skapas någon form av regional myndighetslots som har till uppgift att underlätta för verksamhetsutövare/berörda när de ska söka tillstånd eller göra en anmälan till myndigheter.

10. Vilka synergier och andra effektiviseringsmöjligheter anser du eller din organisation finns inom befintlig finansiering av åtgärder inom jordbrukssektorn? Ge exempel.

Vattenråden bör få möjlighet att söka medel för provtagning inom sina delavrinningsområden för att bygga upp mer kunskap om vattenkvaliteten i vattenförekomsterna. Bidrag för undersökningar (motiverar att undersökningar utförs) kan vara en idé som kan förbättra kunskapen om olika vattenförekomsters vattenkvalitet samtidigt som verksamhetsutövare kan få en bättre egenkontroll. Det blir lättare att hitta varifrån ämnen kommer och se var åtgärder behöver göras. Se över bidragssystemen så att man får en helhetssyn.

11. Hur tycker du eller din organisation att åtgärdsinsatser i jordbruket ska prioriteras om finansieringen är begränsad? Ge förslag och motivera gärna ditt förslag.

Åtgärder som är effektiva och kommer att fungera under en längre tid prioriteras.

Åtgärder som inte behöver skötas eller som kräver enkel/billig skötsel prioriteras före skötselkrävande åtgärder.

Fokusera på enkla åtgärder som kan utföras utan tidskrävande/komplicerade provningar/åtgärder. Risken är att tidskrävande provningar/åtgärder inte blir av på grund av den komplicerade processen fram till åtgärd.

12. I vilka samverkanssammanhang tycker du eller din organisation att vattenmyndigheternas insats gör störst skillnad?

Vattenmyndigheten har lyft upp vattenfrågorna rent generellt i hela landet samtidigt som VISS och vattenkartan gjort mer information tillgänglig. Åtgärdsprogrammen har aktiverat berörda myndigheter och fått dem att agera.

Vandringshinder i distrikten

13. Hur ska vattenmyndigheterna prioritera vilka vattendrag som behöver åtgärdas först, det vill säga hur lyfter vi fram "rätt" vattendrag i både miljökvalitetsnormer och åtgärdsprogram?

Inom Lidköpings kommun anser vi att Flian och Öredalsån bör prioriteras. I andra hand Lidan med övriga biflöden. Generellt sett bör det vara en självklarhet att lyfta fram de vattendrag runt Väneren som fortfarande har vilda bestånd av lax, öring, asp eller andra hotade arter som kräver åtgärder för sin överlevnad. Generellt bör vattendrag där det krävs enkla åtgärder eller bara en åtgärd, och därigenom öppnar upp hela vattendraget, prioriteras.

14. Hur kan vattenmyndigheterna göra underlag och kunskaper tillgängliga på ett bättre sätt för de som berörs? Vilket underlag och vilken kunskap finns i samhället i övrigt som behöver tas in i vattenförvaltningen? Beskriv och motivera.

Underlag och kunskaper kan förtydligas genom framtagande av informationsbroschyrer och sammanställd information på nätet som görs lättåtkomlig för verksamhetsutövarna och myndigheterna. Kort, sammanfattande och lättläsligt material viktigt.

Vattenbrist hanteras i kommande åtgärdsprogram

15. Vilka åtgärder anser du och din organisation krävs för framtida hushållning och återbruk av vatten? Ge oss gärna förslag på viktigt förebyggande arbete eller åtgärder.

"Bromsa" utflödet av vatten från åkermark och bebyggda miljöer. Gynna åtgärder där kvarhållning av vatten genomförs. Utveckling av snålspolande/recirkulerande teknik för hushållsändamål och verksamhetsproduktion. Effektivare rening av avloppsvatten från både enskilda och kommunala avloppsanläggningar.

16. Var behövs särskilda insatser för att hålla kvar vatten på land som infiltrerar ner till grundvattnet?

Inga platser i vår kommun som vi vet just nu.

Vattnets värde behöver tydliggöras

17. Vilket fokus anser du eller din organisation är mest betydelsefullt för att bäst beskriva vattnets värde inför arbetet med åtgärdsprogram 2021-2027? Motivera gärna.

Kostnaderna med att inte uppnå miljökvalitetsnormerna i vattnet bör lyftas fram.

Vattnets värde behöver beskrivas ur ett helhetsperspektiv. Kan med fördel följa vattnets väg genom landskapet för att öka på förståelsen för de olika steg som påverkar vattnets kvalitet/kvantitet och ekologi samtidigt som kostnader och nyttor (Cost benefit-analys) beskrivs i de olika stegen.

Allmänhetens betalningsvilja, som det redovisas i samrådshandlingen, för att nå god status i samtliga vattenförekomster är beroende av hur många som betalar samt hur många vattenförekomster som berörs samt hur omfattande åtgärder som krävs. Det leder till att det är lättare att få samhällsekonomisk lönsamhet om området är tätbefolkat, har få vattenförekomster och åtgärderna inte är så omfattande. Det gör att en ren ekonomisk bedömning kan bli missvisande.

18. Vilka analyser behöver vattenmyndigheterna göra för att motivera både miljökvalitetsnormer och åtgärdsprogram? Motivera.

Viktigt att visa att vi kan nå målen och den ekonomiska nyttan av det. Då är det ur ett kommunalt perspektiv mer motiverande att satsa resurser på åtgärdsarbetet. Visa att det kan vara lönsamt att undvika risker och ligga steget före i samhällsplaneringen. Risk- och sårbarhetsanalyser kan vara ett verktyg för att visa detta.

Vi tror det behövs mer provtagning av vattenförekomster för att veta hur det faktiskt är. Då blir det lättare att göra prioriteringar och åtgärda föroreningskällorna. Viktigt att prover tas i vattenförekomster där det saknas information och det bedrivs verksamhet som påverkar eller kan ha påverkat vattenförekomsten.

19. Vilken information behöver vattenmyndigheterna ta fram eller sammanställa för att bättre kunna beskriva samhällets nytta av rent vatten och vatten av tillräcklig mängd? Finns informationen redan hos någon aktör?

Det finns ett flertal aktörer som tagit fram information om nyttan av rent vatten och vatten av tillräcklig mängd och det är bland annat forskare, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Havs- och vattenmyndigheten, Livsmedelsverket, Svenskt vatten, kommuner, företag och länsstyrelser.

En kunskapssammanställning kan vara bra att ta fram. Gärna lyfta fram goda exempel på utförda projekt och nyttan de gett.

Mer kunskap behövs om nya miljögifter

20. Vad tycker du eller din organisation borde göras för att öka kunskapen om miljögifter och dess effekter?

Bekosta provtagning av miljögifter i vattenförekomster där det finns risk att de förekommer.

Tillsynsprojekt för tillsynsmyndigheten med fokus på miljögifter (information, vägledning, krav, åtgärder). Exempelvis inom lantbruk för att öka medvetenheten hos våra verksamhetsutövare kring ämnet.

Ta fram informationsbroschyrer för verksamhetsutövare.

21. Vilken typ av åtgärder för att förebygga effekter av miljögifter skulle du eller din organisation vilja föreslå till nästa åtgärdsprogram?

Miljögifter/bekämpningsmedel som till stora delar liknar redan kända problem-ämnen bör följas upp för att studera deras spridning i naturen.

Ta fram den ekologiska påverkan från miljögifter på markens produktionsförmåga, mikroorganismer, svampar, maskar med mera. Hur påverkas markens förmåga att binda/ta upp näringsämnen beroende på användningen av bekämpningsmedel?

